

Vastaajan tuomitseminen tekohetkellä säädettyä ankarampaan rangaistukseen

ASIAN VIREILLETULO

Valtioneuvoston oikeuskanslerista annetun lain 3 §:n 3 momentin mukaan oikeuskansleri tarkastaa rangaistustuomiot, joita koskevia ilmoituksia erikseen säädetyin tavoin lähetetään oikeuskanslerinvirastoon.

Tarkastuksessa havaittiin, että Keski-Suomen kärjäoikeus oli 4.11.2020 asiassa R 20/255 antamassaan tuomiossa nro 20/142218 tuominnut vastaajalle ehdollisen vankeuden ohessa yhdyskuntapalvelua 120 tuntia rikoksesta, jonka tekoaika oli 15.12.2006–29.3.2018. Rikoksen tekohetkellä voimassa olleen rikoslain 6 luvun 10 §:n 1 momentin (515/2003) mukaan ehdollisen vankeuden ohessa voitiin tuomita enintään 90 tuntia yhdyskuntapalvelua.

SELVITYS

Kärjäoikeuden puheenjohtajana asiassa toiminut Keski-Suomen kärjäoikeuden kärjätuomari on antanut menettelystään selvityksen ja kärjäoikeuden laamanni lausunnon.

RATKAISU

Arviointi

Rikoslain 3 luvun 2 §:n mukaan rikokseen sovelletaan sitä lakia, joka oli voimassa, kun rikos tehtiin, ellei tuomittaessa voimassa olevan lain soveltaminen johda lievempään lopputulokseen.

Perustuslain 8 §:n mukaan rikoksesta ei saa tuomita ankarampaa rangaistusta kuin tekohetkellä on laissa säädetty.

Rikoslain 6 luvun 10 §:ssä säädetään ehdollisen vankeuden oheisseuraamuksista. Oheisseuraamuksena tuomittavan yhdyskuntapalvelun enimmäismäärää on korotettu 90 tunnista 120 tuntiin 1.1.2020 voimaan tulleella rikoslain 6 luvun 10 §:n 1 momentin muutoksella (272/2019). Aiemmin voimassa olleen säännöksen (515/2003) nojalla ehdollisen vankeuden ohessa voitiin tuomita enintään 90 tuntia yhdyskuntapalvelua.

Tuomioistuinlain 9 luvun 1 §:n 2 momentin mukaan tuomarin on virkatoimissaan oltava tunnollinen ja huolellinen.

Käräjätuomari on tuominnut vastaajalle tuomitsemishetkellä voimassa olleen rikoslain 6 luvun 10 §:n 1 momentin mukaisesti ehdollisen vankeusrangaistuksen ohessa yhdyskuntapalvelua 120 tuntia, vaikka syyksi luetun rikoksen tekohetkellä voimassa olleen saman lainkohdan mukaan ehdollisen vankeuden ohessa voitiin tuomita enintään 90 tuntia yhdyskuntapalvelua. Tuomitsemishetken säännös on johtanut ankarampaan lopputulokseen kuin rikoksen tekohetkellä ollut säännös, joten oheisseuraamuksena tuomittavaan yhdyskuntapalveluun olisi tullut soveltaa rikoksen tekohetkellä voimassa ollutta vastaajan kannalta lievempää säännöstä.

Selvityksessään käräjätuomari on myöntänyt menetelleensä virheellisesti, kun hän ei ole huomannut lainmuutoksen vaikutusta oheisseuraamuksena tuomittavan yhdyskuntapalvelun enimmäismäärään. Apulaisoikeuskanslerin selvityspyynnön tiedoksi saamisen jälkeen käräjätuomari oli informoinut asiasta sekä syyttäjää että vastaajan puolustajaksi määrättyä asianajajaa.

Keski-Suomen käräjäoikeuden laamanni on lausunnossaan todennut kyseessä olleen inhimillinen virhe, josta käräjätuomari on asian ratkaisseena tuomarina vastuussa. Virheestä tiedon saatuaan käräjätuomari oli ryhtynyt asianmukaisiin toimiin virheen oikaisemiseksi. Lausunnossaan laamanni on tuonut esiin, että käräjäoikeuden henkilöstö oli jo pidemmän aikaa ollut erityisen kuormittunut useista syistä, joista merkittävin oli henkilöresurssien vähäisyys. Kuormitusta oli lisännyt käräjäoikeuden siirtyminen vakavien sisäilmaongelmien vuoksi vakinaisista toimitiloista väistötiloihin, mistä oli aiheutunut koko henkilöstölle ylimääräistä työtä ja stressiä.

Käräjätuomarin asiassa tekemä virhe on sijoittunut tuomarin tehtävän ydinalueelle ja koskenut sinällään yksiselitteisen sääntelyn soveltamista. Virhe merkitsee lakiin perustumattoman rangaistuksen tuomitsemista vastaajalle ja asettaa hänet perusteetta eri asemaan kuin muut tuomioistuimissa tuomittavat henkilöt. Virhe on kerrotun vuoksi omiaan heikentämään luottamusta lainkäyttötoiminnan asianmukaisuuteen.

Yhdyskuntapalvelun tuomitsemisessa tapahtunut virhe on lähtökohtaisesti vakava myös siitä syystä, että yhdyskuntapalvelu on henkilökohtaista vapautta rajoittava rangaistus. Siihen tuomittu joutuu rajoittamaan omaa vapaa-aikaansa ja osallistumaan palvelun täytäntöönpanon vaatimiin tilaisuuksiin uhalla, että tuomioistuin voi syyttäjän vaatimuksesta muuntaa yhdyskuntapalvelun suorittamatta olevan osan valvontarangaistukseksi tai ehdottomaksi vankeusrangaistukseksi. Käräjätuomari oli tuominnut vastaajalle yhdyskuntapalvelua 30 tuntia yli laissa sallitun enimmäismäärän.

Tapauksessa virheestä ei ole aiheutunut haitallisia täytäntöönpanoseuraamuksia. Virhe on tullut korjatuksi, kun Vaasan hovioikeus on 27.6.2022 asiassa R 21/67 antamallaan tuomiolla 22/126968 asianomistajan valituksen johdosta tuominnut vastaajan ehdollisen vankeusrangaistuksen sijasta kahden vuoden ehdottomaan vankeusrangaistukseen. Näin ollen käräjätuomarin menettelyä on tutkittu vain laillisuusvalvonnallisesti asiasta käräjäoikeudesta hankitun selvityksen perusteella toimituttamatta asiassa esitutkintaa.

Johtopäätökset ja toimenpiteet

Keski-Suomen käräjäoikeuden käräjätuomari on menetellyt lainvastaisesti tuomitessaan vastaajalle ehdollisen vankeusrangaistuksen ohessa yhdyskuntapalvelua 120 tuntia, vaikka rikoksen tekohetkellä voimassa olleen rikoslain 6 luvun 10 §:n 1 momentin (515/2003) mukaan ehdollisen vankeuden ohessa voidaan tuomita enintään 90 tuntia yhdyskuntapalvelua.

Valtioneuvoston oikeuskanslerista annetun lain 6 §:n 1 momentin mukaan, jos virkamies, julkisyhteisön työntekijä tai muu henkilö julkista tehtävää hoitaessaan on menetellyt lainvastaisesti tai jättänyt velvollisuutensa täyttämättä, oikeuskansleri voi antaa asianomaiselle huomautuksen vastaisen varalle, mikäli hän ei harkitse olevan tarvetta syytteen nostamiseen.

Annan mainitun lainkohdan nojalla käräjätuomarille huomautuksen hänen edellä kerrotusta menettelystään.

Lähetän päätökseni tiedoksi Vaasan hovioikeudelle.

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti.

Apulaisoikeuskanslerin sijainen

Petri Martikainen

Esittelijäneuvos

Juho Lehtimäki